

JÄTTELOKOR (*Heracleum persicum*-gruppen)

Jättelokor som härstammar från Asien har spridit sig omfattande i Finland, Sverige och Norge. Det finns flera arter av jättelokor som är svåra att skilja åt, och därför talar man oftast om jättelokegruppen. Förutom den vanligaste jättelokan (*Heracleum mantegazzianum*) och persisk jätteloka (*Heracleum persicum*) förekommer även armenisk jätteloka (*Heracleum sosnowskyi*) i norra Europa. Jättelokor är skadliga invasiva arter som är mycket konkurrenskraftiga och anpassar sig till krävande

växtförhållanden, vilket gör att de effektivt tar över nya livsmiljöer.

Alla tre jättelokearter kan vara farliga för människor, eftersom växtsaften från jättelokor i kombination med solljus kan orsaka allvarliga brännskadeliknande, långsamt läkande eller till och med permanenta hudsymptom. Vid hantering av jättelokor bör försiktighet iakttas och skyddsutrustning användas. Stora bestånd bör bekämpas professionellt.

© LEENA PARTANEN

1. KÄNNETECKEN

- **Höjd:** 2–5 meter.
- **Blad:** Stora, flikiga blad som tillsammans med bladstjälken kan bli upp till 3 meter långa.

- **Blomställning:** Den greniga, kupolformade blomställningen kan vara över en halv meter bred. Blommorna är vita eller ljusrosa.
- **Stjälk:** Kan ha en diameter på upp till 10 cm och är hårig. Jättelokan och armenisk jätteloka har en enkel stjälk med röda eller rödbruna fläckar.

© KATI KINNUNEN / WWF

2. SPRIDNING

- **Blomningstid:** Juni–augusti.
- **Frön:** Fröna mognar i juli–augusti. En enda växt kan producera upp till 80 000 frön.
- **Spridningssätt:** Jättelokor förökar sig huvudsakligen via frön. Fröna grov väl och kan förbli grobara i jorden i flera år.
- **Växtplatser:** Jättelokor föredrar soliga och näringsrika växtplatser, men klarar sig också bra i krävande förhållanden. Bestånd av jättelokor hittas på fält, i skogar, längs vägar och stränder. Många bestånd är trädgårdsflyktingar och hittas nära mänsklig bebyggelse, till exempel på övergivna gårdsplaner.

3. BEKÄMPNINGSMETODER

- **Timing:** Bekämpning är enklast att utföra i ett tidigt skede av växtsäsongen och senast innan fröna mognar.
- **Uppgrävning med rötterna:** Små fröplantor med sköra rötter kan rensas för hand med rejäla arbetshandskar. Större exemplar bekämpas genom att skära av huvudroten med en spade eller gräva upp hela rotsystemet.
- **Slätter:** För stora bestånd är slätter ett bra alternativ. Slätter är enklast och säkrast när beståndet är lågt.
- **Insamling av blomställningar:** Förhindrar produktion av nya frön. Detta är första hjälpen för att förhindra spridning och ofta effektivt eftersom jättelokor främst förökar sig via frön.
- **Täckning:** Små områden kan försvagas genom att täcka dem med ogenomtränglig plast.
- **Uppföljande åtgärder:** Efter bekämpning bör området övervakas eftersom jättelokans frön kan överleva i fröbanken i flera år.

4. BORTTAGNING AV VÄXTAVFALL

- **Innan fröna mognar:** När bekämpningen utförs i rätt tid innan frökapslarna mognar kan det resulterande växtavfallet komposteras.
- **Material med frön:** Måste kasseras noggrant. Samlas i dubbla plastpåsar och kasseras i brännbart restavfall.
- **Lokala riktlinjer:** Kontrollera riktlinjerna för hantering av avfall från invasiva arter i din kommun eller på återvinningscentralen.

5. NÖDVÄNDIG UTRUSTNING

- **Skyddsutrustning:** Växtsaften måste hindras från att komma i kontakt med hud och ögon. Nödvändig skyddsutrustning inkluderar skyddskläder (till exempel en engångsoverall av god kvalitet), skyddsglasögon, andningskydd och gummistövlar.
- **Rensningsverktyg:** Spade för att skära av stjälken och gräva upp stora växter.
- **Slätterverktyg:** Jättelokan bör slås med lie. Vid mekanisk slätter ökar risken för att växtsaften sprutar.
- **Sopsäckar:** För att kassera delar av växter med frön.

